VAT in the Digital Age (ViDA)

Digitalisering, vereenvoudiging en nieuwe uitdagingen voor de btw-praktijk

De invoering van het Europese btw-pakket ViDA (VAT in the Digital Age) is in volle gang. Voor de btw-praktijk betekent dit verschillende technische aanpassingen per 1 januari 2027 rond OSS, IOSS en afstandsverkopen. De meest ingrijpende maatregelen volgen per 1 juli 2028 en 1 juli 2030. Hierop moet nu al digitaal op voorgesorteerd worden.

Prof. mr. dr. J.B.O. Bijl RB
Jeroen Bijl is hoogleraar Indirecte Belastingen aan Nyenrode Business Universiteit, partner bij Het BTW Advies Kantoor en raadsheerplaatsvervanger bij Gerechtshof Den Haag.

Op 11 maart 2025 heeft de Raad van de Europese Unie het langverwachte pakket *VAT in the Digital Age* (ViDA) definitief vastgesteld.[1] Daarmee is een van de grootste hervormingen van het EU btw-stelsel sinds de invoering van de interne markt een feit geworden. De hervormingen raken niet slechts specifieke onderdelen van het btw-systeem, maar grijpen in op fundamentele elementen van de omzetbelasting. Zij betreffen de (verplichte) digitalisering van facturering en rapportage, de rol van digitale platforms en de verdere uitbreiding van het One Stop Shop (OSS)-systeem.[2]

De Europese Commissie heeft met ViDA een dubbel doel voor ogen. Enerzijds moet btw-fraude effectiever worden bestreden door gebruik te maken van realtime transactiedata en digitale controlemogelijkheden. Anderzijds moet het aantal buitenlandse btw-registraties drastisch worden verminderd, waardoor de administratieve lasten voor ondernemers afnemen. Deze combinatie van strengere controle en grotere vereenvoudiging vormt de rode draad door het gehele pakket.
Voor belastingadviseurs brengt ViDA een belangrijke verschuiving met zich mee. Waar de btw-praktijk jarenlang primair werd beheerst door juridische analyses van plaats-van-dienstregels, vrijstellingen en aftrekrechten, zullen de komende jaren datastructuren, e-facturatiesystemen en digitale rapportageprocessen een steeds centrale rol gaan spelen. In combinatie met de razendsnelle opmars van de toepassing van kunstmatige intelligentie wordt van belastingadviseurs steeds meer op dit vlak verwacht.

Achtergrond van ViDA

Het Europese btw-stelsel is grotendeels gebaseerd op regels die dateren uit de jaren zeventig en negentig van de vorige eeuw. Hoewel die regelgeving sindsdien vele malen is aangepast, is de basisstructuur in essentie ongewijzigd gebleven. Die structuur sluit echter steeds minder goed aan bij de moderne digitale economie.
Volgens de Europese Commissie bedraagt de jaarlijkse btw-kloof[3] binnen de Europese Unie nog steeds tientallen miljarden euro's. Een belangrijk deel daarvan wordt veroorzaakt door grensoverschrijdende fraude en fouten in de aangifteverwerking. Daarnaast ervaren ondernemingen de verplichting om zich in meerdere lidstaten voor btw-doeleinden te registreren als een belangrijke belemmering voor grensoverschrijdende handel.
Tegelijkertijd is de platformeconomie explosief gegroeid. Via platforms als Airbnb, Booking.com, Uber en Bolt worden jaarlijks miljarden euro's aan diensten verricht. De traditionele btw-regels waren niet ontworpen voor dergelijke bedrijfsmodellen. Hierdoor ontstonden verschillen in behandeling tussen traditionele aanbieders en aanbieders die via platforms actief zijn.
Tegen deze achtergrond ontwikkelde de Europese Commissie het ViDA-pakket, dat uiteindelijk uit drie hoofdpijlers bestaat:

- digitale rapportageverplichtingen en e-facturering;
- nieuwe btw-regels voor digitale platforms;
- uitbreiding van de One Stop Shop en vermindering van registratieverplichtingen.

Implementatietijdlijn

ViDA wordt gefaseerd ingevoerd. De belangrijkste momenten zijn 1 juli 2028 en 1 juli 2030. De eerste wijziging trad reeds op 14 april 2025 in werking. Vanaf dat moment mogen lidstaten ondernemers verplicht elektronisch laten factureren zonder dat acceptatie door de afnemer noodzakelijk is. Daarmee is een belangrijke juridische belemmering voor verplichte e-facturering weggenomen.

Per 1 januari 2027 volgen diverse technische aanpassingen rond OSS, IOSS[4] en afstandsverkopen. Hoewel deze wijzigingen minder aandacht krijgen, zijn zij van belang omdat zij de basis leggen voor latere vereenvoudigingen. De meest ingrijpende maatregelen volgen echter vanaf 1 juli 2028 en 1 juli 2030 (en in Nederland in mindere mate ook per 1 juli 2031 – daarover later meer).

Platforms als fictieve dienstverrichter

Een van de onderdelen van ViDA betreft de btw-behandeling van diensten die worden aangeboden via digitale platforms. Volgens de Europese wetgever heeft de platformeconomie geleid tot concurrentieverstoringen. Veel aanbieders op platforms zijn particulieren of kleine onder-nemers die geen btw berekenen. Daardoor ontstaat een prijsverschil ten opzichte van traditionele aanbieders die wel volledig aan btw-heffing zijn onderworpen. Vooral in twee sectoren wordt dit als problematisch beschouwd: de kortetermijnverhuur van accommodaties (bijvoorbeeld via platforms als AirBNB en Booking.com) en passagiersvervoer over de weg (bijvoorbeeld via platforms als Uber en Bolt).

De nieuwe regeling

Vanaf 1 juli 2028 worden platforms die dergelijke diensten faciliteren in beginsel geacht de dienst zelf te ontvangen en vervolgens te verrichten. Het platform wordt daarmee een zogenoemde deemed supplier. Aanbieders verrichten onder deze fictie hun overnachtings- of vervoersdiensten verplicht vrijgesteld aan het platform, en het platform berekent aan diens afnemers vervolgens btw volgens de daarvoor geldende regels, eventueel gebruikmakend van de OSS.

Platforms zijn daarmee niet langer uitsluitend technologiebedrijven, maar krijgen feitelijk een fiscale poortwachtersfunctie

De regeling geldt voor verhuur van accommodatie gedurende maximaal dertig nachten en voor passagiersvervoer over de weg (voorzover dat plaatsvindt binnen de Europese Unie). Het maximum van dertig nachten gaat overigens (uiterlijk) per die datum ook gelden voor de uitzondering op de vrijstelling van de verhuur van onroerende zaken voor de verhuur binnen het kader van het hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf aan personen, die daar slechts voor een korte periode verblijf houden.[5]

Uitzondering

De platformfictie blijft buiten toepassing wanneer de onderliggende dienstverrichter aan het platform een geldig lokaal btw-nummer of OSS-nummer verstrekt, en

aan het platform verklaart zelf de verschuldigde btw te zullen voldoen. In dat geval blijft de dienstverrichter zelf verantwoordelijk voor de btw-heffing, en geldt voor hem ook de hierboven genoemde vrijstelling niet – dus zonder de fictie behouden de onderliggende aanbieders hun btw-aftrekrecht.

Praktische gevolgen

Voor platforms betekent dit dat omvangrijke controleprocessen moeten worden ingericht. Btw-nummers moeten worden verzameld, gevalideerd en bewaakt. Tevens geldt een administratieplicht van tien jaar. Hierdoor verandert de rol van platforms. Platforms zijn daarmee niet langer uitsluitend technologiebedrijven, maar krijgen feitelijk een fiscale poortwachtersfunctie. Voor goederenplatforms geldt overigens al een vergelijkbare regeling.

Vermindering buitenlandse registratieverplichtingen

Een veel voorkomend probleem in de praktijk betreft de overbrenging van eigen goederen naar een andere lidstaat. Wanneer een Nederlandse ondernemer goederen naar een magazijn in Duitsland verplaatst, ontstaat onder de huidige regels een fictieve intracommunautaire levering (in Nederland) en een fictieve intracommunautaire verwerving (in Duitsland). Daardoor moet de ondernemer zich doorgaans in Duitsland registreren voor btw-doeleinden. Ook de lokale Duitse vervolgleveringen zijn met Duitse btw belast. Dit leidt tot aanzienlijke administratieve lasten.

Nieuwe vrijstelling, verlegging en OSS-regeling

Vanaf 1 juli 2028 wordt hiervoor een nieuwe regeling ingevoerd. Ondernemers kunnen ervoor kiezen hun (fictieve) verwervingen (als gevolg van de overbrengingen van eigen goederen) vrij te stellen (met behoud van aftrek) waardoor niet langer sprake is van een belastbaar feit in het desbetreffende land. Verder wordt voor de vervolgleveringen verplicht de verleggingsregeling uitgebreid, waardoor de in het desbetreffende land btw-geregistreerde afnemers verantwoordelijk worden voor de btw op deze leveringen, en wordt de btw op lokale leveringen aan niet-ondernemers verantwoord en betaald via de OSS.

Deze regeling kan voor veel ondernemingen tientallen buitenlandse registraties overbodig maken. Daarbij moet worden opgemerkt dat veel ondernemers een lokale registratie handig vinden voor de teruggave van btw. Let op: ondernemers kunnen deze regeling alleen toepassen op al hun overbrengingen naar alle andere EU-lidstaten. Er kan dus niet per land worden gekozen.

Daarnaast wordt artikel 194 van de Btw-richtlijn (de verleggingsregeling) ingrijpend gewijzigd. Voortaan geldt in beginsel een verplichte verleggingsregeling wanneer: de leverancier niet gevestigd is in de lidstaat van heffing en de afnemer daar wel voor btw-doeleinden is geïdentificeerd. Hierdoor verdwijnen opnieuw vele registraties van buitenlandse leveranciers. Er is inmiddels een wetsvoorstel ingediend ter wijziging van artikel 12 van de Wet op de omzetbelasting 1968 (Wet OB '68).[6]

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) heeft in haar reactie op het Nederlandse implementatiewetsvoorstel aangegeven dat de NOB de voorgestelde vormgeving van de nieuwe verleggingsregeling onnodig complex acht, omdat deze gedeeltelijk overlap vertoont met bestaande bepalingen in artikel 12 van de Wet OB '68. Volgens de NOB zou integratie van de nieuwe regeling in de bestaande wettelijke systematiek de rechtszekerheid en uitvoerbaarheid verbeteren.

Daarnaast is het goed als ondernemers zich realiseren dat deze vereenvoudigingsmaatregel in feite alleen interessant lijkt voor ondernemers die alleen eigen goederen vervoeren naar andere lidstaten waar zij die alleen maar lokaal doorverkopen. Zodra verplaatste voorraden vanuit de nieuwe locatie worden geleverd aan ondernemers in andere EU-lidstaten of worden geëxporteerd, ontstaat in het desbetreffende land gewoon weer een btw-registratie en -aangifteverplichting.

Digitale revolutie

Per 1 juli 2030 vindt waarschijnlijk de grootste verandering plaats. Voor intracommunautaire transacties wordt elektronische facturering verplicht: e-factureren wordt de norm. En in Nederland geldt dit ook voor binnenlandse transacties.

Een elektronische factuur wordt daarbij gedefinieerd als een factuur die wordt uitgereikt, verzonden en ontvangen in een gestructureerd elektronisch formaat dat automatische verwerking mogelijk maakt. De huidige praktijk van het uitreiken van een pdf-factuur voldoet hier niet aan.

EN 16931
De Europese wetgever kiest voor één uniforme standaard: EN 16931. Deze norm bevat een geharmoniseerd semantisch factuurmodel en ondersteunt onder meer UBL en CII/XML-berichten. Daardoor ontstaat binnen de gehele Europese Unie een uniforme taal voor elektronische facturering.

Factureringstermijn
Voor grensoverschrijdende transacties moet een factuur uiterlijk tien dagen na het belastbare feit zijn uitgereikt. Dat lijkt wellicht een beperkte wijziging, maar voor veel ondernemingen betekent dit een aanzienlijke aanpassing van bestaande administratieve processen.

Realtime rapportage
Minstens zo ingrijpend is dat de huidige ICP-opgaven per 1 juli 2030 verdwijnen. In plaats daarvan moeten gegevens uit elektronische facturen vrijwel realtime aan de Belastingdienst worden doorgegeven. Leveranciers rapporteren op het moment van factureren; afnemers rapporteren binnen vijf dagen na ontvangst.
Deze gegevens worden vervolgens door de Belastingdienst doorgegeven aan het nieuwe centrale Europese systeem VIES. Daar vinden automatische kruiscontroles plaats tussen de gegevens van leveranciers en afnemers.
Het toezicht verschuift daarmee van periodieke controles achteraf naar geautomatiseerde controles vrijwel direct na uitvoering van de transactie. Op deze manier wil de Europese wetgever de eerdergenoemde btw-kloof verkleinen.

Gevolgen voor Nederlandse ondernemers

Het kabinet heeft inmiddels besloten om e-factureren ook voor binnenlandse B2B-transacties verplicht te stellen.[7] Daaruit blijkt dat de keuze voor het platform waarmee ondernemers elektronische facturen zullen uitreiken, op Peppol is gevallen. Het voornemen is om het elektronisch factureren voor binnenlandse transacties aan andere (binnenlandse) ondernemers ook per 1 juli 2030 te verplichten. Het verplicht elektronisch rapporteren van deze binnenlandse transacties zal – als het aan het kabinet ligt – per 1 juli 2031 ingevoerd worden. Daarmee wordt het belang van deze nieuwe regels ineens een stuk groter: het gaat voor (vrijwel) álle Nederlandse ondernemers een grote verandering betekenen. In de brief merkt het kabinet op dat ondernemers de baten van digitale rapportage minder direct zullen ervaren, maar dat de conclusie gerechtvaardigd lijkt dat invoering van dergelijke regels in ieder geval een positief effect heeft op de belastinginkomsten.

Per 1 juli 2030 vindt waarschijnlijk de grootste verandering plaats. Voor intracommunautaire transacties wordt elektronische facturering verplicht: e-factureren wordt de norm.

Conclusie

VAT in the Digital Age vormt een fundamentele omslag in het EU btw-stelsel. De hervormingen beperken zich niet tot enkele technische wijzigingen, maar veranderen de wijze waarop btw wordt vastgesteld, gerapporteerd en gecontroleerd.
De introductie van platformficties, de verdere uitbreiding van OSS en de verleggingsregeling en de overgang naar elektronische facturering en rapportage leiden naar verwachting tot een eenvoudiger systeem met minder registratieverplichtingen. Tegelijkertijd worden Nederlandse ondernemingen geconfronteerd met nieuwe eisen op het gebied van data, automatisering en compliance.
Voor belastingadviseurs ontstaat daardoor een nieuwe werkelijkheid. Kennis van wetgeving alleen zal niet langer voldoende zijn. Begrip van factuurstandaarden, ERP-systemen, digitale rapportageprocessen en datakwaliteit wordt minstens zo belangrijk. ViDA markeert daarmee niet alleen de digitalisering van de btw, maar ook de digitalisering van de btw-adviseur.

Noten

1 Richtlijn (EU) 2025/516 van de Raad van 11 maart 2025 betreffende VAT in the Digital Age (ViDA).
2 Onder de OSS kunnen ondernemers zich in één land registreren voor de btw en vanuit dat land btw aangeven en voldoen in alle andere EU-lidstaten. Helaas kan buitenlandse btw niet worden teruggevraagd of verrekend via de OSS.
3 Dit is het verschil tussen de verwachte btw-opbrengsten op grond van het recht en de daadwerkelijk door lidstaten geïnde btw. Deze 'kloof' wordt niet alleen door de bestreden internationale btw-fraude veroorzaakt, maar ook door bijvoorbeeld het 'zwarte circuit' en toepassing van verlaagde tarieven.
4 De Import One-Stop Shop, ook wel invoerregeling genoemd, bij zendingen met een waarde van maximaal 150 euro van buiten de EU aan particuliere consumenten in de EU.
5 Zoals opgenomen in artikel 11, eerste lid, onderdeel b, ten tweede, van de Wet op de omzetbelasting 1968.
6 TK 2025-2026, Kamerstuk 36920, nr. 2.
7 Kamerbrief contouren elektronisch factureren en rapporteren van 11 september 2026, referentie 2026-0000288216, online te raadplegen op https://open.overheid.nl/details/71c66f1c-c2a4-4efb-a4c3-80956ddb04f0